

Udsatte og anbragte børn får oftere domme og psykiatrisk behandling

Der er højere sandsynlighed for senere at blive dømt, hvis man allerede i treårsalderen var i kontakt med sociale myndigheder.

Børn og unge, som har været anbragt eller udsatte i løbet af barndommen, bliver langt hyppigere dømt for kriminalitet og behandlet i psykiatrien end deres jævnaldrende.

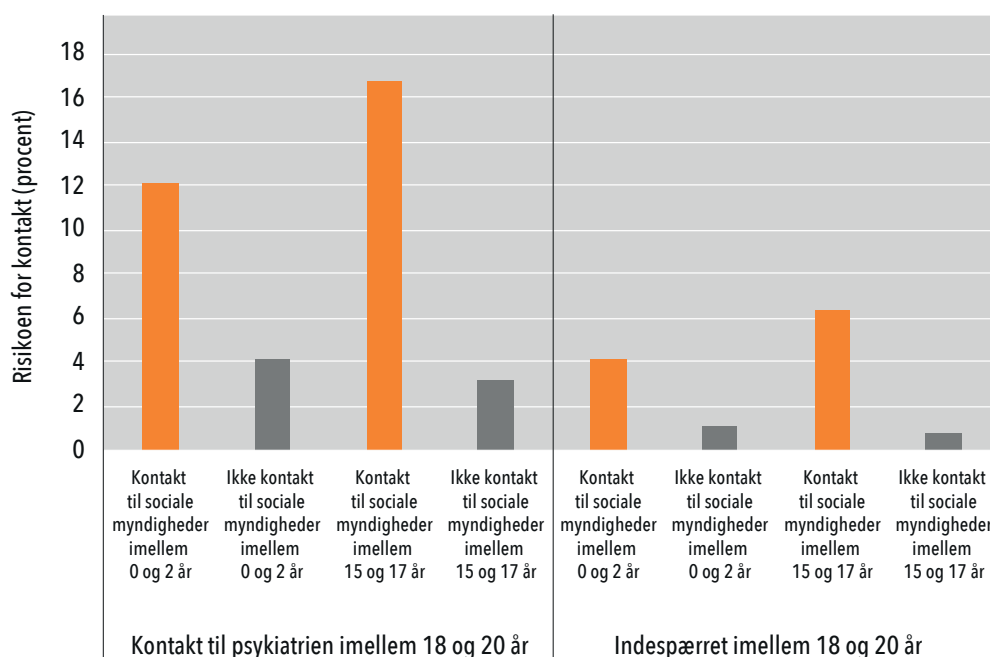
Forskellene kan spores helt tilbage til kontakt med de sociale myndigheder før treårsalderen. Det viser ny forskning fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed og Stockholms Universitet, der har fulgt fødselsårgangene 1982-1995 fra fødsel til de tidlige voksenår.

Studiet konkluderer, at der er et gennemgående overlap mellem kontakten til de sociale myndigheder i barn-

dommen og behandling i psykiatrien samt sandsynligheden for at modtage strafferetslige domme.

24 procent af alle drenge, som var anbragt eller modtog forebyggende foranstaltninger i hjemmet, da de var under tre år gamle, modtog en strafferetlig dom, før de fyldte 18 år. For den gruppe af drenge, som ikke modtog støtte eller var anbragt, før de fyldte tre år, var andelen ni procent. På samme måde oplevede syv procent af de drenge, der havde kontakt til de sociale myndigheder, før de fyldte tre år, at være i fængsel, inden de fyldte 21 år. Det samme var kun tilfældet for to procent af de drenge, som ikke havde nogen kontakt med de sociale myndigheder, før de fyldte tre år. Piger med tidlig kontakt har også højere sandsynlighed for at blive dømt end deres jævnaldrende, men niveauet er markant lavere end for drengene.

Figur 1. Risikoen for kontakt til psykiatrien og fængsling imellem 18 og 20 år

Figuren til venstre viser sandsynligheden for kontakt til psykiatrien målt som både ambulant behandling og indlæggelse inden for aldersspændet 18-20 år. Det er baseret på, hvorvidt unge mennesker modtog forebyggende foranstaltninger i hjemmet eller blev anbragt eller ej i aldersspændet 0-2 og 15-17 år. Figuren til højre viser det samme om sandsynligheden for at have været i fængsel i aldersspændet 18-20 år.

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed.

Børn med en tidlig kontakt til de sociale myndigheder er også overrepræsenteret i psykiatrien. 12 procent af alle unge, der havde kontakt til de sociale myndigheder, før de fyldte tre år, modtog behandling i psykiatrien som ambulans patient eller som indlagt, da de var 18-20 år gamle. For deres jævnaldrende, som ikke havde tidlig kontakt til de sociale myndigheder, var det kun fire procent.

Forskellene i sandsynlighed for kontakt til straffesystemet og psykiatrien imellem børn med og uden kontakt til de sociale myndigheder steg med børnenes

alder. 30 procent af de drenge, som var i kontakt med de sociale myndigheder i alderen 12-14 år, modtog en dom, inden de fyldte 18 år, og mere end ti procent oplevede at være indespærret, inden de fyldte 21 år. For deres jævnaldrende uden kontakt med de sociale myndigheder var der tale om henholdsvis otte procent dømte og to procent indespærrede. I psykiatrien tegner der sig et tilsvarende billede: 15 procent af unge med kontakt til de sociale myndigheder som 12-14-årige var i behandling i psykiatrien som unge voksne, hvor det kun gjaldt for fire procent af deres jævnaldrende, som ikke havde haft kontakt til de sociale myndigheder.

Lavere social arv i kriminalitet blandt familier med en stedfar

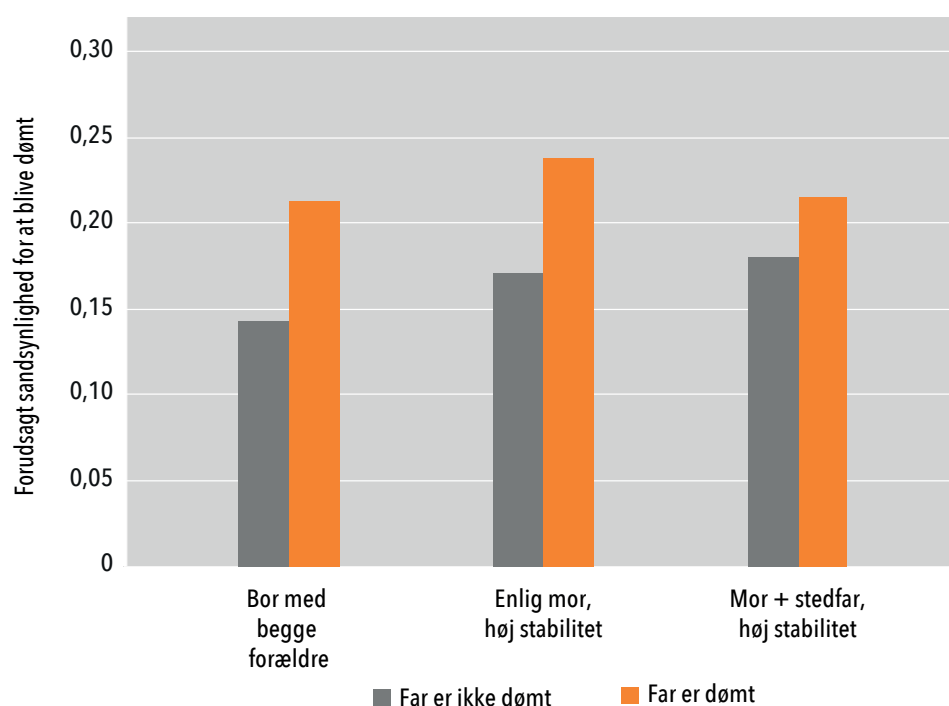
Den sociale arv i kriminalitet afhænger af familieformen. En lovlydig stedfar kan til dels opveje for en dømt far, når det gælder kriminalitetsrisiko.

Den sociale arv i kriminalitet – altså det forhold, at børn, der vokser op med en dømt far, har højere risiko

for selv at komme på kant med loven – er lavere, hvis børnene bor sammen med en ikke-dømt stedfar. Det viser nyt studie fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed lavet i samarbejde med Københavns Universitet.

Forskning har længe peget på, at der er en stærk social arv i kriminalitet. Men resultaterne af det nye studie,

Figur 2. Sammenhæng mellem biologisk fars dom og sandsynligheden for selv at have modtaget dom, inden man fylder 20 år

Figuren viser den forudsagte sandsynlighed for, at barnet bliver dømt for kriminalitet, inden det fylder 20 år, på tværs af familieform, og afhængigt af om faren er blevet dømt for en straffelovsovertrædelse mellem barnets fødsel og barnets 15-års fødselsdag. Høj stabilitet er defineret som få (under hhv. 2 og 3) skift i voksne i husholdningen gennem barndommen. I forudsigelsen er faktorer som køn, fødselskohorte, indvandrerbaggrund samt forældres alder, indkomst, uddannelsesniveau og arbejdsmarkedstilknytning fastholdt på det overordnede gennemsnitsniveau.

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed.

som baserer sig på mere end 600.000 børn født i årene 1985-1995, viser, at den sociale arv i kriminalitet også afhænger af familieformen. Og eftersom omkring 35 procent af børnene fra de nævnte årgange ikke boede sammen med begge deres biologiske forældre, da de fyldte 15 år, er familieformens betydning en vigtig størrelse at opnå viden om. For børn med dømt fædre er det endda endnu flere, der ikke boede sammen med begge biologiske forældre, nemlig over 60 procent. Det er dog værd at notere, at studiet ikke belyser årsags-sammenhænge, men belyser, hvordan den sociale arv i kriminalitet varierer over familieformer, når der tages højde for forskelle i en lang række baggrundsfaktorer (som eksempelvis forældrerens arbejdsmarkedstilknøytning og uddannelsesniveau).

Her et eksempel, der forklarer sammenhængen: Vi ser på et barn, hvis far modtager en dom for mindst én straffelovsovertrædelse mellem barnets fødsel og dets 15-års fødselsdag. Hvis barnet stadig bor med begge biologiske forældre, hvor faren har en dom, når barnet fylder 15 år, er risikoen for, at barnet selv modtager en dom, inden det fylder 20 år, hele syv procentpoint højere, end hvis faren ikke havde været dømt. I denne fami-

lieform svarer det til en 50 procent forøgelse af risikoen sammenlignet med, hvis faren ikke havde været dømt (illustreret i figur 2). Risikoen er ligeledes syv procentpoint højere i tilfælde af en dømt far, hvis forældrene er gået fra hinanden, og moren er enlig – her brydes den sociale arv i kriminalitet således ikke.

Er der derimod en stedfar i hjemmet, når barnet fylder 15 år, er situationen en anden. I sådanne familier er sammenhængen mellem den biologiske fars kriminalitet og barnets kriminalitetsrisiko reduceret markant. Hvor markant reduktionen er, afhænger af, hvor stabile familieformer barnet er vokset op under. Hvis barnet alene har haft én stedfar igennem opvæksten, er reduktionen helt op imod 60 procent. Men hvis stabiliteten har været lavere, og der har været flere forskellige stedfædre igennem opvæksten, er reduktionen ”blot” 30 procent.

Stabilitet er altså vigtig, og resultaterne peger på, at stedfædre kan mindske den sociale arv i kriminalitet. Men forskerne bag studiet finder samtidig et vigtigt forbehold: Det er en forudsætning, at stedfaren ikke også er dømt. Er stedfaren det, svinger den sociale arv i kriminalitet tilbage til udgangspunktet.

Mænd med lange kriminelle karrierer bliver sjældnere fædre

Dømte mænd får generelt færre børn end ikke-dømte.

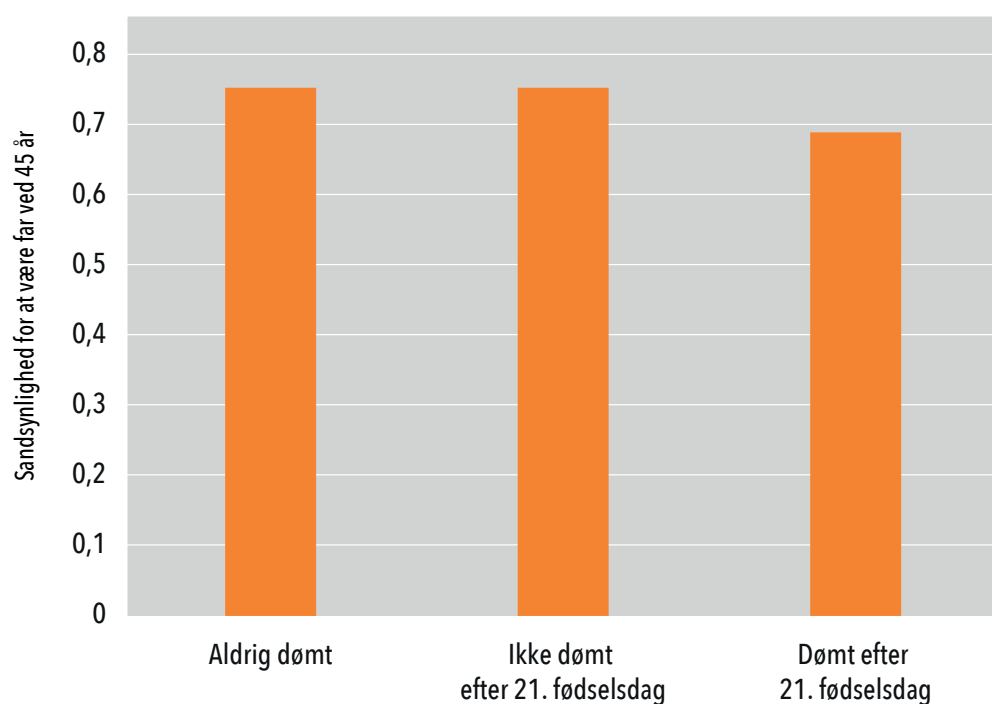
Hvis en mand har modtaget en dom efter sin 21-års fødselsdag, er sandsynligheden for, at han bliver far, otte procent mindre, end hvis han aldrig havde fået en dom eller fik sin sidste dom, inden han fyldte 21 år. Forskellen i sandsynlighed for at blive far har implikationer for, hvordan risikoen for at begå kriminalitet videregives på tværs af generationer. Det viser nyt studie fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed og Stockholms Universitet.

Studiet har fulgt alle mænd, der er født i Danmark 1965-1973, fra mændene var 12 år, til de blev 45 år. Forskerne har blandt disse mænd identificeret kriminalitetsmønstre, og kortlagt, hvorvidt mændene blev fæd-

re, og hvor mange børn de fik. 25 procent af mændene havde modtaget mindst én dom for en straffelovsovertrædelse. Kriminalitetsmønstrene blev delt op i fire grupper, som var en kombination af, hvorvidt mændene havde fået deres sidste dom, før eller efter de fyldte 21 år, og hvorvidt de nogensinde havde afsonet en fængselsdom af mere end syv dages varighed.

Studiet fandt, at mænd, hvis kriminelle løbebane ophørte, inden de fyldte 21, havde samme sandsynlighed for at blive fædre som mænd, der aldrig havde fået en dom (75 procent), og også i gennemsnit fik det samme antal børn (1,6 børn pr. mand). Blandt mænd, som blev dømt, efter de fyldte 21 år, var det kun 69 procent, som var blevet fædre som 45-årige, og de havde kun 1,4 barn i gennemsnit pr. mand.

Figur 3. Sandsynligheden for at være blevet far ved den 45. fødselsdag

Figuren viser mænds sandsynlighed for at være blevet far inden deres 45-års fødselsdag fordelt hen over deres kriminalitetshistorik for mænd født 1965-1973. Mænd, som blev dømt efter deres 21-års fødselsdag, havde lavere sandsynlighed for at være blevet far som 45-årig end andre mænd, men hvis de blev fædre, fik de det samme antal børn som andre.

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed.

Når dømte mænd får børn

Hvis man kun ser på de mænd, der blev fædre, var antallet af børn, de fik, ens på tværs af grupperne. Men fædre med en dom bag sig var yngre, da de fik deres første barn.

Inden for gruppen af dømte er der flere forskelle. Mænd, der havde modtaget en fængselsstraf, var yngre end dømte mænd, der ikke havde modtaget en fængselsstraf. Og halvdelen af de ikke-dømte mænd, der blev fædre, inden de fyldte 45 år, blev det, inden de var 29,8 år gamle. Halvdelen af de dømte uden fængselsstraf blev

fædre, inden de var 28,6 år gamle, hvorimod halvdelen af de indespærrede fædre fik deres første barn, inden de var blevet 26,7 år gamle.

Studiets resultater viser også, at når man sammenligner unges risiko for kriminalitet betinget på, hvorvidt deres far har begået kriminalitet, overvurderes styrken af transmissionen fra en generation til den næste, fordi dømte mænd i gennemsnit får færre børn end ikke-dømte. Årsagen er, at når dømte mænd systematisk får færre børn, bliver der også færre til at 'arve' risikoen for at begå kriminalitet.

Forbrug af ADHD-medicin forøges, efter far har været i fængsel

Forbruget af ADHD-medicin hos børn, hvis far har været i fængsel, er højere både før og specielt efter frihedsberøvelsen.

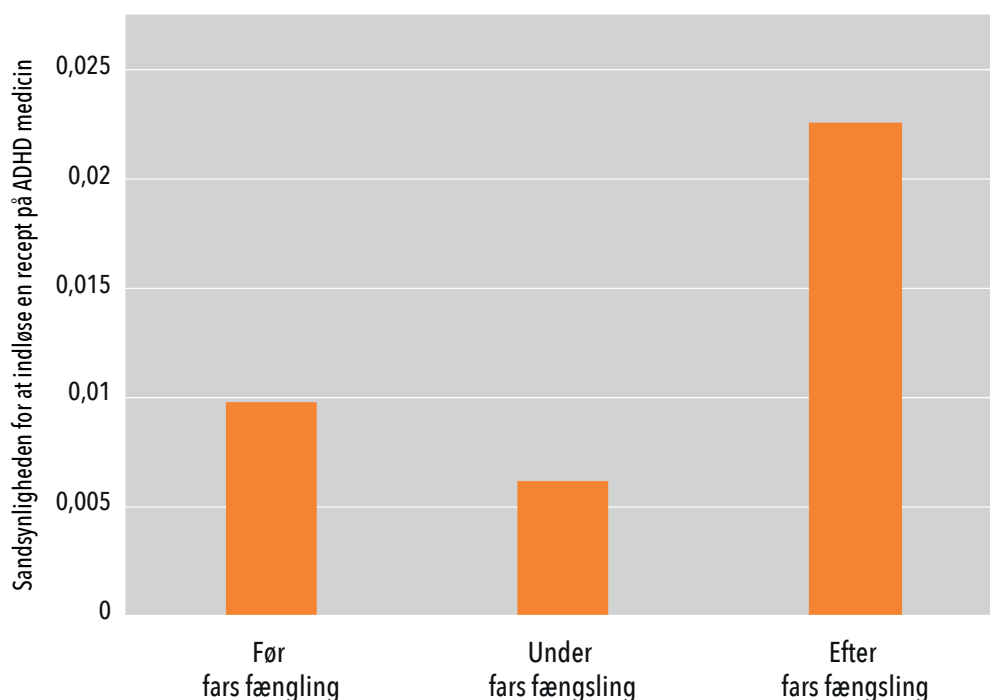
Forbruget af ADHD-medicin hos børn falder, når far er i fængsel, og stiger, når han er på fri fod igen, konkluderer et nyt studie. Sammenlignet med perioden, inden far kom i fængsel, havde børn af indespærrede mindre forbrug af ADHD-medicin, mens far var indespærret, men højere forbrug, efter han var blevet løsladt. Fængselsopholdet havde i sig selv en effekt, når det blev sammenlignet med fædre, som i stedet afsonede ved samfundstjeneste. Fars indespærring ser dermed ud til at have en direkte effekt på børns medicinering.

Studiet, der er blevet til i samarbejde mellem ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed, Københavns Universitet, Stockholms Universitet og Duke University, kan dog ikke svare på, om den øgede medicinering skyldes et øget behov fra barnets side, eller om det skyldes øget opmærksomhed på barnet fra samfundets side.

Studiet har fulgt børn mellem 6 og 17 år, der var bosat i Danmark i perioden fra 2003 til 2013, og som oplevede at have en indespærret far i løbet af deres opvækst. Efter at have taget højde for individuelle forskelle i karakteristika og udviklingen i sandsynligheden for at modtage medicin for ADHD finder studiet, at sandsynligheden for at indløse en recept på ADHD-medicin faldt med 37 procent, mens far var i fængsel, men derefter steg med 131 procent, efter han var blevet løsladt igen. Responsen var større for drenge end for piger.

For at finde ud af, om fængselsopholdet i sig selv havde en påvirkning på indløsning af recepter på ADHD-medicin, undersøgte studiet også sammenlignelige grupper af børn, hvori nogle fædre modtog fængselsstraf, og andre modtog samfundstjeneste. Hvilken straffetype far modtog, afhang af, hvorvidt han blev dømt før eller efter samfundstjenestereformen i 2000. Også for denne gruppe var der større sandsynlighed for, at børn af fædre dømt til fængsel indløste flere recepter, end børn med fædre dømt til samfundstjeneste gjorde.

Figur 4. Sandsynligheden for at have indløst en recept på ADHD-medicin før, under og efter fars fængsling

Figuren viser den forudsagte sandsynlighed for, at et barn har indløst mindst én recept på ADHD-medicin i løbet af et kalenderår fordelt hen over fars fængslingsstatus. I forudsigelsen er der kontrolleret for faktorer som køn, fødselskohorte, indvandrerbaggrund, alder og individuel alderskurve for sandsynligheden for at indløse recept, samt forældres alder, indkomst, uddannelsesniveaue, arbejdsmarkedstilknytning, medicinering for ADHD, samlivsstatus og alle karakteristika, der lå fast ved barnets fødsel.

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed.

Undersøgelsens publicering

Andersen, Signe H., Fallesen, Peter, Wildeman, Christopher and Madsen, Jeppe E. (2021).
Paternal Incarceration and the Medicalization of Children's Problem Behavior.

ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed, Study paper nr. 165.

Anker, Anne Sofie Tegner og Andersen, Lars Højsgaard (2021).

"Does the Intergenerational Transmission of Crime Depend on Family Complexity?"

Journal of Marriage and Family, Online First.

Fallesen, Peter (2021). *"Institutional Persistence: Involvements with Child Protective Services, the Criminal Justice System, and Mental Health Services across Childhood, Adolescence, and Early Adulthood in Denmark."*

The British Journal of Social Work, Online First.

Fallesen, Peter (2021). *Criminal Justice Involvement, Transition to Fatherhood, and the Demographic Foundation of the Intergenerational Transmission of Crime.*

ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed, Study paper nr. 166.

Nyt fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed. (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i enheden.

Nyhedsbrevet er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Du kan se andre udgivelser fra forskningsenheden på: www.rockwoolfonden.dk/forside/forskning